

Cristina COSTOV

**OMUL
DIN
BRONZ**

NUVELE

EDITURA **UNU**
Chişinău, 2021

Editura UNU

str. Ion Creangă, nr. 62/4, Chișinău MD-2064, Republica Moldova

Tel.: (+373) 69 12 23 42

Email: editura.unu@gmail.com

Web: www.editura1.md

Cristina Costov

OMUL DIN BRONZ

Ediția a II-a, mai 2021

Ediția I a apărut la editura „Papuruss Media” (România) în 2016

Autor: Cristina Costov

Coperta: Igor Condrea

Prezentare grafică: Grig Teodor-Anghel

Prepress: Editura UNU

Tipar: Fox Trading SRL

ISBN:

© Text: Cristina Costov, 2016–2021

Prezentare grafică: Editura UNU, 2021

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Orizonturile literare ale prozatoarei Cristina Costov

Noul volum de povestiri al Cristinei Costov, *Omul din bronz*, (Editura Papirus Media, 2016), surprinde plăcut cititorul, atât prin abordarea unui univers mai puțin explorat, în care misticul și fantasticul se întrepătrund, cât și prin abilitatea autoarei de a se reinventa după consumarea subiectului care a făcut-o cunoscută în romanul exploziv *Târfa*.

Expresie a adevărului frust, spus până la capăt, romanul *Târfa*, apărut la Editura Papirus Media în 2015, urmărea să ultragieze o mentalitate ipocrită, dispusă mai degrabă să treacă sub tăcere și să ignore partea întunecată a relațiilor interumane în manifestări de primitivism și animalitate. Fără o geografie strict conturată, ar fi greșit să localizăm desfășurarea acțiunii romanului *Târfa* în Moldova de peste Prut, așa după cum, ar fi la fel de greșit să excludem acest spațiu din observațiile autoarei, ceea ce ne îndreptățește să concluzionăm că tema din *Târfa* se suprapune pe o anumită universalitate a subiectului. Salvarea prin credință și iubire plasează romanul într-un plan superior al peripeției artistice.

Se pare că energiile autoarei nu au fost epuizate odată cu apariția primului său roman, dimpotrivă, Cristina Costov, aflată în plin proces creativ, aduce surpriza unui volum de povestiri a cărui unicitate poartă în mod evident pecetea talentului narativ.

În *Omul din bronz*, lumina iubirii capătă materialitate și consistență de personaj, ducând și transmițând mesaje, din prezent în viitor și din apropierea lui Dumnezeu, din Rai, pe pământ:

„Și așa, privind în fereastră, i se păru că zărește pe cineva apropiindu-se, apoi recunosc din nou chipul Madonei, care a scris pe zăpadă cu litere aurii:

– Crista, iubește și vei fi fericită!” (Crăciunul Cristei)

„Cine iubește cu adevărat și dragostea este reciprocă, să lege câte o fundă de crengile acestui copăcel, sunteți liberi să dăruiți iubire și căldură mereu. Și când veți vedea că înflorește copacul primăvara, aduceți-vă aminte de mine, de Vincenzo, omul care a plantat această minune!” (**Omul din bronz**)

„Ca să scape de acest păcat, trebuie să dăruiască iubire necondiționată, pură... Iubire cristalină.” (**Dragoste cristalină**)

„Tu ești minunea mea, Stane, zicea ea, ținându-și în brațe coca. De parcă se întoarse înapoi în timp.”

„Jubiți-vă apropiații, copiii, căci niciodată nu știți cum poate să se întoarcă roata vieții.” (**Minunea lui Stan**)

Chiar și la o lectură sumară a cărții, putem vorbi, fără ezitare, de o artă a dialogului, în care impresia de firesc și rupt din viață aduce cititorul în poziția de participant la discuție, regăsindu-se de cele mai multe ori în personajele narațiunilor. Cu același firesc, fără stridențe deci, autoarea construiește dialoguri la care participă atât oameni simpli, cât și entități din univers, fiecare păstrându-și vocabularul specific educației și poziției pe scara valorilor:

„– Să-ți aduc o gură de țuică? întrebă femeia. El tăcea, aprinzând pipa. Apoi zise:

– Să nu crezi că vei dormi cu mine în cameră. Să mergi în sarai cu copilul, acolo e mai cald.

Femeia dădu din cap afirmativ și întrebă:

– Mai vrei ceva, dragă?

– Pleacă, nu am timp pentru discuții, trebuie să-mi pun mințile la loc. Să-mi pregătești sacoul pe mâine, zise el.

Aglăia îl dezbracă de sacou și merse cu el în odaie să-l aranjeze.

Au întâmpinat-o gemenele:

– Mama, vrem să mâncăm și noi, zise una.

– De ce nu avem voie să mâncăm cu tata la masă? întrebă alta.

– Coțofenelor! se răsti femeia. Voi știți regula, mâncăm după ce se satură tata.” (**Minunea lui Stan**)

„– De ce ne studiați? întrebă el.

Ea se sperie, nu auzi până acum vocile pământenilor pe viu. I se păru extraordinar de frumos ceea ce auzi.

– Eu nu înțeleg ce vorbești, încearcă să trimiți gânduri, zise ea prin impulsurile mintale.

El zâmbea:

– Totuși v-ați dezvoltat nu în acea sferă care era nevoie. Sunteți evoluți, dar pentru voi, fac totul roboții.

– Știați că noi vă ținem sub control? întrebă ea. Deoarece rasa dvs. e dispusă la emoții și poate să se autodistrugă în progresul tehnologic pe care l-ați creat și, în scurt timp, veți pieri sau veți deveni ca noi.” (**Șansa**)

Proza faptului cotidian pendulează la Cristina Costov între dramatismul istorisirilor contemporane (**Lacrimile unei croitorese**) și mesianismul asumat în **Taurul albastru**. Altfel zis, autoarea invocă necesitatea ivirii eroului național în fața durerii suportate de o întreagă populație:

„Înțelegea că plânge degeaba, lacrimile se vor evapora de pe țesătură și drapelele, fără de semne evidente ale durerii unei femei, vor fi arborate undeva. Și nimeni nu va ști niciodată, că au fost udate de lacrimile unei croitorese ce simbolizează o țară întreagă, un popor nefericit, care este subjugat și de valorificat de către noi înșine.” (**Lacrimile unei croitorese**)

„Aș vrea ca toți oamenii să fie curajoși, să creadă în puterile lor și să se simtă fericiți în tot ceea ce fac. Avem nevoie și noi de un erou național. Sper să apară cât de curând posibil.” (**Taurul albastru**)

Mai adăugăm observațiilor de mai sus imaginația debordantă a autoarei, care este capabilă să dea viață și culoare chiar și spiritelor malefice, găsindu-le cadrul adecvat în desișul pădurilor și heleșteie, totul în clar obscur, cu sugestie de mister și taină. Suntem, așadar, în fața unui scriitor complex. Cu alte cuvinte, orizonturile literare ale Cristinei Costov își măresc permanent granițele cu fiecare carte publicată. În generația tânără a scriitorilor basarabeni, Cristina Costov reprezintă, prin talent și vocație artistică, o voce distinctă!

AI. MIHĂILĂ

Crăciunul Cristei

Seara s-a lăsat prea devreme și, ca de obicei, iarna, bunica Hrista la ora aceasta se îmbrăca gros, învelindu-și capul cu o năframă croșetată chiar de bunica sa, năframă pe alocuri mâncată de molii. Și-a îmbrăcat cojocul greu, cusut din piele de cârlan negru. Cizme nu avea, de aceea își învelea picioarele obosite cu cârpe și încălța opincile roase de timp.

Avea 85 de ani, nu mai aspira la nimic, doar își făcea conștiincios munca de fiecare zi, scârțâind, dar era pe picioare.

Cu mintea lucidă la această vârstă, rar se gândea la moarte și trăia cu ziua de azi, mulțumindu-i Domnului pentru fiecă zi.

Era decembrie, în ajunul Crăciunului. Bunicuța locuia într-o căsuță mică, la o margine de sat, chiar lângă pădure. În ajunul acestei sărbători sfinte, avea obiceiul să se ducă în inima pădurii, unde, în mijlocul unei poienițe, creștea un brad pufos, sădit chiar de ea.

Bătrâna aducea cu sine un coș cu jucării, pe care le păstra cu sfințenie încă din copilărie, apoi în fiecă an împodobea bradul cu ele. Jucăriile erau diferite, făcute de mâna ei și de mâna mamei sale, de aceea prezentau un mare tezaur pentru sufletul său.

Anul acesta aduse omăt din belșug, care s-a așezat ca o plapumă imaculată peste tot satul, creând o stare de înțepenire chiar și în pădure. Nu se auzea nicio suflare,

nicio vietate. Drumul spre bradul ei era anevoios, căci zăpada era adâncă, iar picioarele nu mai erau tinere ca altădată. Zări luceafărul și se bucură, căci era senin și timpul era perfect pentru un Crăciun cât mai fericit.

An de an, bradul se înălța și, de fiecare dată, îi era tot mai greu să anine jucăriile pe cetinile lui stufoase.

– Măiculițaaa! zise bătrâna. Ai crescut, prietene! Acum ce să mă fac? Cum să te fac frumos?

Gerul îi ardea degetele, de aceea bunicuța a înșirat jucăriile pe cetini repejor, aducându-și aminte că nu degeaba a luat sania cu sine, căci văzuse niște vreascuri pentru foc.

Apoi, ca în fiecă an, a aprins o candelă nu departe de brad, minunându-se dintr-o parte ce frumos totuși este lucrul pe care îl făcuse.

Și-a acoperit gura cu năframa, gerul părea a fi nemilos și se porni să strângă niște crengi pentru foc, căci nu avea cu ce să ațâțe flacăra în sobă. Se apleca greu, dar mergea ferm prin zăpada fărâmicioasă.

Brusc, cerul se luminează și un semn roșu se desenă pe bolta întunecoasă, apoi un obiect înflăcărat căzu undeva în pădure, producând un zgomot înăbușit. De parcă o stea se rupse din negreața cerului și pică în pădurea ei.

„Ce semn minunat, se gândi ea, totuși e ajunul Crăciunului, s-a luminat calea către pruncul Iisus!” – se împacă ea cu acest gând.

Culese vreascurile, le legă bine cu o funie, le încarcă pe o săniuță și se porni înapoi spre casă.

Dar, cu coada ochiului, zări că din depărtare lumi-

nează ceva roșu. Pădurea era cheală, printre tulpinile copacilor se putea desluși o lumină, formând un areal interesant la rădăcinile unui arbore.

Bătrâna se opri, vroia să meargă să vadă ce a căzut acolo, dar în același timp observă că începu să ningă și gerul se înteti. Un vânt iute pișca din piele dureros, femeia coborî capul și porni rapid spre casă, blocând dorința sa nostimă.

„Sunt bătrână și trebuie să mă gândesc la ale mele, nu să caut ciuperci iarna!” – se gândi ea, dojenindu-se.

Odată ajunsă acasă, aprinse focul în sobă, se dezbrăcă de hainele reci și umede și le lăsă să se usuce.

Apoi se apucă de treabă.

Se uită la aluatul pe care l-a frământat de dimineață, crescuse de-a binelea!

Și, ca în fiecare an, începu să împletească colăcei pentru colindători și hulubași. Frământând aluatul, cânta încet o colindă. Inima i se umplea de fericire și aluatul se ridica vesel după mâna ei.

A umplut câteva tăvi cu coptură aromată, iar la urmă, i-a rămas un boț mic de cocă și nu știa ce să mai facă cu el. Îi era jale să-l arunce, de aceea, l-a frământat în mână și l-a pus așa cum s-a nimerit.

Căsuța ei se umplu de o aromă nemaipomenită. Cocea în fiecare an, deoarece știa că va fi vizitată de vecinii din sat. Nu avea rude vii, era singură cuc în marginea pădurii.

Baba Hrista; așa o numeau toți cei ce veneau la ea, fie după sfat, poate pentru o îndrumare, căci bunicu-

ța era cu carte. Mergea spre centrul satului o dată pe lună și își cumpăra ziare de toată mâna. Să nu rămână în urmă cu tot ce se petrecea. Emană atâta căldură și încredere, încât niciodată oamenii nu se mai săturau să o asculte.

Casa ei era mereu plină de oaspeți și copii, care cu drag molfaiau câte ceva gustos pregătit chiar de mâna bunicii.

Tuturor le găsea leac pentru suflet, mai puțin pentru sine; de mult uitase de dorințele și visele sale, își dedica viața oamenilor.

Bătrâna locuia de una singură de mulți ani, fusese căsătorită, dar soțul o lepădase în timpul represiunilor staliniste. Nici n-a reușit să-l iubească. A fost măritată de maica sa, în pripă, la 17 ani, iar soțul era mereu dus în deplasări. Născuse doi copii, pe care îi păzea ca ochii din cap.

Dar Hrista era o femeie cu o soartă grea, ambii copii i-au decedat la vârste fragede și nimeni nu se făcea vinovat, căci aveau niște boli incurabile. Soțul nu s-a mai întors din ultima sa călătorie și deja de 50 de ani locuiește de una singură. Și, de atunci, în fiecă an, coace hulubi dulci și îi presară cu pudră de zahăr să le fie pe plac copiilor care o vizitează.

A cărat totul singură, dacă trebuia să ajute pe cineva, ajuta cu drag, dar de multe ori stătea cu motanul său lângă fereastră urmărind frumusețea pădurii, peisajele se schimbau odată cu anotimpurile, cu anii, însă sufletul său era închis, niciodată nu simțise adevărata dragoste.

Și de aceea, când scoase din cuptor tăvile cu copturi, observă că din boțul pe care îl trânti așa în voie, ieși o inimă. O inimioară mică, bine definită, practic ideală.

Bunica zâmbi, o luă în mână, se așeză lângă sobă să se odihnească, în câteva ore aveau să vină colindătorii, vreo cinci copii din sat.

Dar, de la căldura sobei sau poate de la bătrânețile istovitoare, bunica Hrista fu furată de somn.

Un vis greu îi pătrunse toată ființa. Demult nu mai visa nimic, își trăia liniștit veacul, iar această noapte de Crăciun avea să fie un miracol și pentru ea.

Visă cum deasupra pădurii se făcu un drum de stele, ca niște scări argintii, lucioase, de parcă erau bătute cu diamante de diferită mărime.

Pe aceste scări cobora o figură. Nu înțelese deodată cine era, dar figura se apropia coborându-se și bunica o recunoscuse.

Era Fecioara Maria ce ținea în brațe pruncul, care dormea în liniște. Era atât de frumoasă și înconjurată de areolă divină... Bunica căzu în genunchi copleșită de evlavie și smerenie.

Sfânta Maria o observă dar, fără a coborî cu picioarele pe pământ de pe puntea din stele, se opri și îi vorbi:

– Hrista, de azi înainte vei fi Crista, te botez eu așa! Să iubești și să fii iubită. Viața trebuie dedicată iubirii!

Brusc, pruncul din mâna fecioarei se trezi și începu să plângă, având o voce minunată, de parcă era un cântec bisericesc. Sfânta puse copilul la sân și acesta mulțumit începu să sugă. O picătură de lapte se prelinse

pe obrazul lui și căzu în zăpadă, formând o adâncitură în ea, din care ieșeau vapori roșii. Curioasă, Crista vroia să vadă ce se petrece în zăpada topită.

Fecioara Maria ridică ochii spre bunicuță și zâmbi, apoi aruncă vâlul său peste ea și bătrâna se trezi brusc.

Uimită de așa somn, sărmana femeie sări în picioare și se uită la ceas, trecuseră doar 10 minute de când adormise, dar acest vis i-a părut atât de lung și minunat...

Buimăcită și, în același timp interesată de ceea ce urmărise în acest vis, a găsit motanul ce dormea pe cuptor și începu să-i povestească ce visase. Motanul abia de-și descleia ochii din somn; o privea nedumerit.

Bătrâna îi vorbea și nici nu a observat cum pisoiul coborî și începu să înfulece ceva. Când privi mai atent, Surul ei rodea inima din aluat, pe care a copt-o ea, se vede că a scăpat-o.

Uitându-se așa lung la el, Crista își aduse aminte de cazul ce i se întâmplase adineauri în pădure. Privi în geam, viscolea, dar fruntea încrețită de riduri i se luminează și ea știe ce să facă.

Găsi hainele sale, care erau încă jilave, mai îmbracă un rând de fuste și luă un băț lung cu sine, să-i fie mai ușor să pășească prin zăpadă.

Apoi se îmbrobodi strâns, se uită la ceas.

„Sper să reușesc să mă întorc până vin colindătorii”
– se gândi ea.

Apoi, rapid se porni pe cărărușa deja înzăpezită. Când pași în pădure, înțelese că e urâtă treaba! Căci zăpada prinse pojghiță groasă și era greu de mers. Dar

ceva îi dădea puteri să meargă, o forță lăuntrică îi zicea să nu se oprească și era încredințată că, acolo, în pădure, o așteaptă un răspuns.

Plină de curaj și de râvnă, bunica a mers repede, spulberând mormanele de zăpadă, pojghița rece și tăioasă îi zgâria gleznele, dar ea nu se oprea.

Niciodată nu visase așa vis, mai ales că era în ajun de Crăciun.

Respirația îi era grea, obosise de-a binelea, căci era greu de virat prin nămeții înghețați, dar inima bunicii era plină de dorință și curaj.

A ajuns la acel loc unde, cu câteva ore în urmă, văzuse că a picat ceva arzând. Nu găsea nimic, căci luna fu astupată de niște nori.

Se opri și începu să cânte:

„Steaua sus răsare, ca o taină mare, Steaua strălucește și lumii vestește și lumii vestește...”

De parcă auzind colinda minunată, luna se descotorosi de zdrențele norilor întunecoși și din nou îi lumină calea.

În sfârșit, femeia recunoscu locul din vis, dar și văzu aburi roșii ce se ridicau de la pământ.

Se apropie încet și atent să vadă ce este acolo.

Mare i-a fost mirarea când văzu o poieniță mică, verde, împrejmută de troiene albe de zăpadă. O iarbă grasă și stufoasă ascundea flori și fragi dulci ca în toiul verii.

Iar în mijlocul acestei poiene zări un obiect, era o pietricică albă străvezie, lucitoare, de forma unei pi-

cături, dar emana culoare roșie aprinsă, care și topea totul în jur.

Crista se temu să o ia în mână, o atinse cu degetul, era rece.

„Ce minunăție!” se gândi ea.

Apoi luă piatra și o privi amănunțit, lumina ce venea de la ea era orbitoare, dar în același timp atât de plăcută.

Vântul se întetă și bunicuța speriată că nu va mai ajunge acasă teafără, băgă piatra la sân și merse repezită spre casă.

Vijelia vuia, zăpada izbea dureros în față, dar femeia simți o căldură din interior ce se răspândea încet prin tot corpul, încălzindu-i trupul și sufletul.

Ajunse foarte rapid acasă, de parcă zburase, se simțea încă plină de forță și sufletul îi era plin de bucurie și dispoziție într-o întâmpinarea unui Crăciun fericit. Nu știa ce o așteaptă, dar se simțea perfect, chiar dacă picioarele îi ardeau.

Se dezbracă de straietele grele, își schimbă haina de sărbătoare, își legă un șorț nou pe care îl cususe de ceva timp pentru așa ocazie, își privi picioarele, erau roșii și ardeau, se pare că degeraseră, dar nici aceasta nu-i putea întrista așteptarea colindătorilor.

Uitase să scoată piatra din sân, era grăbită să întâmpine oaspeții.

Aprinse candela, așternu o față de masă nouă și aranjă totul ca de obicei, dulciurile ce le făcea an de an, cozonacul, coliva cu halva și turtele cu mac și nucă.

Brodase și niște băsmăluțe ca daruri pentru copilași.

Apoi, se așează lângă fereastră, cu ochii țințiți în negura nopții de iarnă. Motanul se cocoță lângă ea torcând.

Crista se uită la mâinile sale, erau bătrâne, cu pielea pătată și falangele deformate de bolile bătrâneții. Nu se gândea la ziua de mâine, vroia să ferească azi copiii și oaspeții care o vor vizita. Vroia să dăruiască iubirea sa necondiționată.

Și așa, privind în fereastră, i se păru că zărește pe cineva apropiindu-se, apoi recunoscă din nou chipul Madonei, care a scris pe zăpadă cu litere aurii:

– Crista, iubește și vei fi fericită!

Sărmana femeie tresări.

„Se pare că am adormit, ce seară minunată!” – se gândi ea.

„Oare ce semne mai sunt și acestea?” – se întreabă femeia. Apoi, auzi cum se apropie colindătorii și, zâmbind, deschise ușa și sufletul către seara de Crăciun.

„Am venit să colindăm, dom' dom' să-nălțăm!”

...

Bunica așteptă până când copiii veseli au terminat și ei colinda. Era și un bărbat matur printre ei ce îi însoțea.

I-a invitat frumos în casă. Copiii știaau ce să facă, au fugit la masa cu dulciuri.

Un băiețel s-a oprit și a zis:

– Bunica Hrista, ce bine arăți azi, de parcă ai întinerit, zâmbi el!

– Poate de aceea că, de azi înainte, sunt Crista, îl pupă femeia.

A invitat și bărbatul în casă, așezându-l la o altă masă și turnându-i ceai. Au stat la taifas un pic. Era un bărbat de 40 de ani, care rămăsese văduv de ceva timp și creștea doi copii de unul singur, era mereu lângă ei. Un băiat și o fată, deja zburătăciți, dar totuși copii.

– Dar de ce nu-ți găsești o pereche, dragule? – îl întreabă baba Crista.

– De unde, bunică? Nici nu caut în timpurile noastre; e greu să găsești pe cineva cumsecade și încă să-ți îndrăgească copiii, zise el mâhnit. Se pare că viața mea amoroasă s-a sfârșit, zise el cu capul plecat.

– Nu te văita, îl îmbărbătă femeia. Găsim și ac de urzeală

pentru problema ta, zise bunica zâmbind.

Toți au mâncat, s-au veselit, au cântat și, când erau gata de plecare, vijelia s-a întetit, iar zăpada blocase ușa. Nu puteau face nimic și au decis să rămână să înnopteze la bunica Crista.

Ea le-a pregătit culcuș copiilor pe cuptor, bărbatului îi făcu loc în patul său, iar ea se urcă în pod, acolo mai avea o cameră mică. În acel locușor, aveau obiceiul să se ascundă copiii ei.

Se făcu comod și adormise în pace.

Se trezi de la o fierbințeală în piept, își aduse aminte de piatra misterioasă pe care o purtase toată seara la piept și o scoase. Piatra era udă, dar lucea frumos, luminând camera. Femeia o puse într-o cutie și o lăsă în pod. Apoi coborî.

Copiii își făceau de cap prin casă, zburdau ca iezii.

– Crăciun fericit tuturor, zise Crista. Copii au înțepenit și s-au liniștit.

– Dar cine sunteți dumneavoastră, întrebă băiețușul curios.

Crista nu pricepu din prima ce se întâmplă.

– Aaa, sunteți strănepoata babei Hrista? se bucură o fetiță.

– Ce? se miră femeia nedumerită.

– Păi uite, arăți fix așa ca acest portret pe perete! țipă băiatul.

Crista alergă la oglindă și înlemni.

Ceea ce văzu ea o lăsă fără de grai, căci reflecția ei era o tânără, firavă, gingașă, suavă, așa cum fusese ea la 25 de ani. Primul lucru pe care îl făcu, fu să-și atingă fața, apoi zări mâinile sale tinere, părul lung până la brâu și obrajii rumeni.

Crista se pișcă, îi păru un vis, apoi încă o dată, dar ceea ce vedea ea persista. Și ea, nedumerită, se așeză pe laiță, profund îngândurată.

În casă intră bărbatul ținând o lopată în mână:

– Gata copii, drumul spre casă este curățat! zise el triumfător, apoi se opri observând tânăra așezată pe scaun.

– Cine sunteți, domnișoară? Ați fost în casă de ieri? întrebă el interesat.

Crista ridică ochii spre el și ceva icni în interiorul lor. Piatra din pod răspândea lumina sa atât de puternic, de parcă era o candelă aprinsă, ațâțând un foc veșnic din inimile celor doi.

Ochii tinerei erau atât de clari, dar triști, ea nu înțelegea ce se întâmplase dar, văzând lumina ce venea din pod, a înțeles sensul celor spuse de Fecioara Maria, care i-a mai dat o șansă.

De aceea Crista și-a primit numele, și-a primit înfățișarea cu mare recunoștință și a permis inimii să iubească.

Piatra pe care o găsisese în pădure dispăruse de ceva timp, dar legenda ei a fost răspândită de nepoții și strănepoții fericitei Crista.